

**Belgische Kamer
van Volksvertegenwoordigers**

GEWONE ZITTING 1994-1995 (*)

7 MAART 1995

WETSVOORSTEL

**tot toekenning van stemrecht aan
personen zonder vaste woonplaats
bij de parlementsverkiezingen en
de verkiezing van de Raad van de
Duitstalige Gemeenschap in 1995**

(Ingediend door de heer Viseur en Mevr. Dua)

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

Alle politici, zowel leden van de regering als van het parlement, waren en zijn nog steeds geschokt door het recente verslag over de armoede.

De personen zonder vaste woonplaats mag men beslist beschouwen als de meest uitgesloten onder de uitgesloten: omdat ze geen vaste woonplaats hebben, verliezen ze niet alleen een aantal sociale rechten, maar de facto ook een fundamenteel bestanddeel van het burgerschap, namelijk het stemrecht.

Wat de parlementsverkiezingen betreft, bepaalt artikel 1, §1, 3°, van het Kieswetboek, gewijzigd bij de wet van 30 juli 1991, dat men om parlementskiezer te zijn, in de bevolkingsregisters van een Belgische gemeente moet ingeschreven zijn.

Zowat overal worden oplossingen gezocht om inzaake maatschappelijke dienstverlening de gevolgen weg te werken van het feit dat men niet in een gemeente is ingeschreven:

(*) Vierde zitting van de 48e zittingsperiode.

**Chambre des Représentants
de Belgique**

SESSION ORDINAIRE 1994-1995 (*)

7 MARS 1995

PROPOSITION DE LOI

**visant à donner le droit de vote
aux personnes sans domicile fixe
lors des élections législatives et
des élections du Conseil
de la Communauté germanophone
de 1995**

(Déposée par M. Viseur et Mme Dua)

DEVELOPPEMENTS

Mesdames, Messieurs,

Le récent rapport sur la pauvreté a mis et continue de mettre en émoi tous les acteurs du monde politique, tant dans le chef du Gouvernement que dans le chef des membres du Parlement.

Les personnes sans domicile fixe peuvent sans conteste être considérées comme les plus exclues des exclues puisque l'absence de domiciliation entraîne la perte d'un certain nombre de droits sociaux, mais elle entraîne également de facto la perte du droit fondamental à la citoyenneté, à savoir le droit de vote.

En effet, l'article 1er, § 1er, 3° du Code électoral en matière d'élections législatives, modifié par la loi du 30 juillet 1991, prévoit qu'il faut être inscrit aux registres de population d'une commune belge, pour être électeur général.

Des solutions sont recherchées un peu partout pour remédier aux conséquences, en matière d'aide sociale, de la non-domiciliation dans une commune:

(*) Quatrième session de la 48e législature.

— artikel 57bis van de organieke wet van 8 juli 1976 betreffende de openbare centra voor maatschappelijk welzijn, ingevoegd bij artikel 5 van de wet van 12 januari 1993 houdende een urgentieprogramma voor een meer solidaire samenleving, bepaalt wat volgt : « De maatschappelijke dienstverlening, die aan een dakloze persoon wordt verstrekt, valt ten laste van het openbaar centrum voor maatschappelijk welzijn van de gemeente, waar betrokkene zijn hoofdverblijfplaats heeft; indien betrokkene geen hoofdverblijfplaats heeft, valt bedoelde maatschappelijke dienstverlening ten laste van het centrum van de gemeente, waar de dakloze blijk geeft van zijn intentie om er te verblijven »;

— voorts heeft de Brusselse Gewestregering onlangs voorgesteld een gewestelijk register voor Brussel op te richten.

Geen van die maatregelen kan de burgers zonder vaste woonplaats evenwel hun recht op het burgerschap teruggeven.

Ideaal gezien is alleen de bestrijding van de uitsluiting een afdoende oplossing. In afwachting daarvan moet een algemene voorlopige oplossing worden gevonden die alle kwalijke gevolgen van het gebrek aan een vaste woonplaats wegwerkt (bijvoorbeeld de toekenning van een administratieve verblijfplaats).

Door de plotselinge aankondiging van vervroegde parlementsverkiezingen is er evenwel geen hoop meer dat zodanige oplossing nog tijdig concreet vorm krijgt.

Opdat de meest behoeftigen onder de armsten niet opnieuw van de stemming worden uitgesloten, stellen wij voor onderhavig wetsvoorstel bij urgentie te bespreken. Het voorstel heeft uitsluitend betrekking op de parlementsverkiezingen en de verkiezing van de Raad van de Duitstalige Gemeenschap in 1995, zodat na die verkiezingen meer structurele maatregelen kunnen worden genomen.

Aangezien de deelname aan de verkiezing van de gewestraden wordt geregeld bij de bijzondere wetten van 8 augustus 1980 en 12 januari 1989, wordt tijdelijk met dit voorstel een afzonderlijk voorstel van bijzondere wet ingediend.

COMMENTAAR BIJ DE ARTIKELN

Artikelen 1, 2 en 3

Het onderhavige wetsvoorstel voert het beginsel dat de kiezers zonder vaste woonplaats voor de parlementsverkiezingen en de verkiezing van de gewestraden uiterlijk twee weken voor de stembusgang woonplaats kunnen kiezen in het gemeentehuis van hun keuze en er ten vroegste één week voor de verkiezingsdag hun oproepingsbrief kunnen afhalen. De gemeenten beschikken zodoende over een week om

— L'article 57bis de la loi organique du 8 juillet 1976 des centres publics d'aide sociale, tel qu'inséré par l'article 5 de la loi du 12 janvier 1993 pour une société plus solidaire, prévoit que « L'aide sociale octroyée à une personne sans abri est à charge du centre public d'aide sociale de la commune de la résidence principale de l'intéressé ou, à défaut de résidence principale, l'aide sociale est à charge du centre de la commune où il manifeste son intention de résider ».

— Plus récemment, l'Exécutif de la Région bruxelloise a également proposé la création d'un registre régional bruxellois.

Toutefois, aucune de ces mesures ne permet de restaurer les citoyens sans domicile fixe dans leur droit à la citoyenneté.

Idéalement, la solution fondamentale se trouve dans la lutte contre l'exclusion. En attendant, une solution palliative globale remédiant à tous les effets néfastes de la non-domiciliation devrait être trouvée (résidence administrative).

Mais l'annonce soudaine d'élections législatives anticipées ne permet pas d'espérer qu'il sera possible de déboucher en temps opportun sur de telles solutions.

Aussi, afin de ne pas écarter du scrutin une fois de plus les plus démunis parmi les plus pauvres, nous proposons que soit examinée en urgence la présente proposition de loi. Elle ne portera effet que sur les élections législatives et les élections du Conseil de la Communauté germanophone de 1995 de façon à laisser le champ libre pour des solutions plus structurelles après ces élections.

La participation aux élections régionales étant régie par la loi spéciale du 8 août 1980 et par celle du 12 janvier 1989, une proposition de loi spéciale, séparée, est déposée en même temps que la présente proposition de loi.

COMMENTAIRE DES ARTICLES

Articles 1, 2 et 3

Le principe retenu est que les électeurs sans domicile fixe puissent se domicilier, en vue des élections législatives et régionales de 1995, à la maison communale de leur choix, au plus tard deux semaines avant le scrutin et y retirer leur convocation au plus tôt une semaine avant le scrutin, ce qui permettra aux communes, au cours de la semaine d'intervalle, de procéder aux dernières consultations du fichier

het rijksregister een laatste maal te raadplegen om eventuele dubbele inschrijvingen te weren, alsook om de kiezerslijst en de oproepingsbrieven op te stellen.

Om technische redenen zal het wellicht onmogelijk zijn om die kiezers nog in te voegen in de gewone alfabetische kiezerslijsten. Daarom ging onze voorkeur uit naar een speciale kiezerslijst bestemd voor een stembureau waar het totaal aantal kiezers niet hoger ligt dan 800 (manuele stemming) of 2 000 (elektronische stemming).

In de meeste gemeenten zal dat mogelijk zijn. In sommige gevallen zal het aantal personen dat op de speciale kiezerslijst wordt ingeschreven, misschien de oprichting van een speciaal stembureau vereisen.

Art. 4

Dit artikel organiseert, onder dezelfde voorwaarden, de deelname aan de verkiezing van de Raad van de Duitstalige Gemeenschap, die wordt geregeld bij de gewone wet van 6 juli 1990.

WETSVOORSTEL

Artikel 1

Artikel 1 van het Kieswetboek, gewijzigd bij de wet van 30 juli 1991, wordt aangevuld met een § 4, luidend als volgt :

« § 4. De personen die voldoen aan de voorwaarden opgesomd in § 1, 1°, 2° en 4°, maar niet aan de voorwaarde van § 1, 3°, en die wensen deel te nemen aan de parlementsverkiezingen van 1995, kunnen daartoe in het gemeentehuis van hun keuze woonplaats kiezen, uiterlijk twee weken voor de verkiezingsdag. Tijdens de week die aan de verkiezingen voorafgaat, moeten ze er hun oproepingsbrief, omschreven in artikel 107, vijfde lid en volgende, afhalen.

Het gemeentebestuur gaat bij het rijksregister na of de betrokkene niet als kiezer is ingeschreven in een andere gemeente. Is dat niet het geval, dan schrijft het gemeentebestuur hem in in het rijksregister en op de lijst bedoeld in artikel 10, § 3. »

Art. 2

Artikel 10 van hetzelfde Wetboek wordt aangevuld met een § 3, luidend als volgt :

national pour rejeter les doubles inscriptions éventuelles ainsi que d'établir la liste et les convocations.

Comme il sera sans doute impossible pour des raisons techniques, d'intercaler ces électeurs dans l'ordre alphabétique des listes ordinaires, nous avons opté pour l'établissement d'une liste spéciale, jointe à un bureau de vote dont le total des électeurs ne dépasserait pas 800 (vote manuel) ou 2 000 (vote électronique).

Ceci sera possible dans la grande majorité des communes. Dans quelques cas, le nombre de personnes inscrites sur la liste spéciale nécessitera peut-être la mise sur pied d'un bureau spécial.

Art. 4

Cet article règle la participation, dans les mêmes conditions, à l'élection du Conseil de la Communauté germanophone, réglée par la loi ordinaire du 6 juillet 1990.

J.-P. VISEUR
V. DUA

PROPOSITION DE LOI

Article 1er

L'article 1er du Code électoral, modifié par la loi du 30 juillet 1991, est complété par un § 4 libellé comme suit :

§ 4. Les personnes qui répondent aux conditions énumérées au § 1er, 1°, 2° et 4°, sans remplir celle visée au § 1er, 3°, et qui désirent participer aux élections législatives de 1995 peuvent, à cet effet, se faire domicilier à la maison communale de leur choix au plus tard deux semaines avant la date du scrutin. Elles devront y retirer la convocation prévue à l'article 107, alinéas 5 et suivants, au cours de la semaine précédant les élections.

L'administration communale concernée vérifie auprès du fichier national si l'intéressé n'est pas inscrit comme électeur dans une autre commune. Dans la négative, elle procède à son inscription dans le fichier national et sur la liste visée à l'article 10, § 3. »

Art. 2

L'article 10 du même Code, est complété par un § 3, libellé comme suit :

« § 3. In elke gemeente wordt tijdens de voorlaatste week voor de verkiezingen een speciale kiezerslijst opgemaakt waarop de kiezers worden opgenomen die krachtens artikel 1, § 4, zijn ingeschreven.

Deze kiezerslijst vermeldt van elke persoon de naam, de voornamen, de geboortedatum, het geslacht en de kieswoonplaats. De lijst wordt, volgens een doorlopende nummering, in alfabetische volgorde van de kiezers opgemaakt. »

Art. 3

Artikel 90 van hetzelfde Wetboek wordt aangevuld met een derde lid, luidend als volgt :

« De kiezers op de bij artikel 10, § 3, bepaalde kiezerslijst worden opgeroepen voor de stemafdeling met het kleinste aantal kiezers. Indien het totale aantal kiezers op die manier — naar gelang van het geval — hoger ligt dan 800 of 2 000, worden één of meer bijkomende speciale stemafdelingen ingesteld ten behoeve van de kiezers van die lijst. »

Art. 4

Artikel 3 van de wet van 6 juli 1990 tot regeling van de wijze waarop de Raad van de Duitstalige Gemeenschap wordt verkozen, gewijzigd bij de gewone wet van 16 juli 1993, wordt aangevuld met een § 4, luidend als volgt :

« § 4. Voor de verkiezingen van 1995 worden de personen zonder vaste woonplaats die daartoe onder de voorwaarden bepaald bij artikel 1, § 4, van het Kieswetboek, woonplaats hebben gekozen in een gemeente van het Duitse taalgebied, geacht te voldoen aan de bij § 1, 3°, bepaalde voorwaarde. »

Art. 5

Deze wet treedt in werking de dag waarop ze in het *Belgisch Staatsblad* wordt bekendgemaakt.

21 februari 1995.

« § 3. Une liste spéciale regroupant les électeurs inscrits sur base de l'article 1, § 4 est établie dans chaque commune au cours de l'avant-dernière semaine précédant les élections.

Pour chaque personne, cette liste mentionne le nom, les prénoms, la date de naissance, le sexe et la résidence électorale. La liste est établie selon une numérotation continue dans l'ordre alphabétique des électeurs. »

Art. 3

L'article 90 du même Code, est complété par un troisième alinéa, libellé comme suit:

« Les électeurs de la liste prévue à l'article 10, § 3 sont convoqués à la section de vote comportant le plus petit nombre d'électeurs. Toutefois, si le nombre total d'électeurs dépasse ainsi 800 ou 2 000 selon le cas, une ou plusieurs sections spéciales supplémentaires seront créées pour recevoir les électeurs de cette liste. »

Art. 4

L'article 3 de la loi du 6 juillet 1990 réglant les modalités de l'élection du Conseil de la Communauté germanophone, modifié par la loi ordinaire du 16 juillet 1993, est complété par un § 4 libellé comme suit :

« § 4. Pour les élections de 1995, les personnes sans domicile fixe qui se sont fait domicilier à cet effet, dans les conditions prévues à l'article 1er, § 4 du Code électoral, dans une commune de la Région de langue allemande sont considérées répondre à la condition prévue au § 1er, 3°. »

Art. 5

La présente loi entre en vigueur le jour de sa publication *Moniteur belge*.

21 février 1995.

J.-P. VISEUR
V. DUA